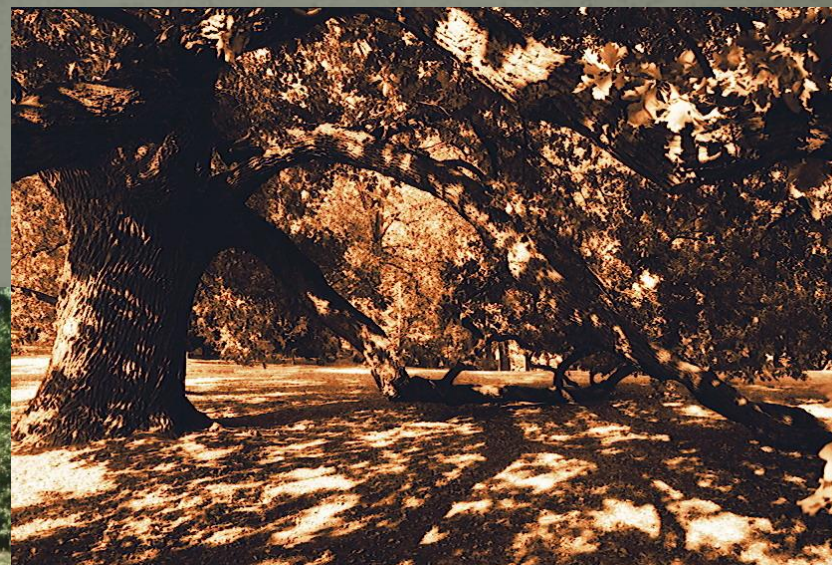

Vývoj krajiny

Ing. Lenka Solarová

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Vývoj krajiny obecně

Počátky

- Kultivace lesů, oddělení země od vody, efektivita
- Neolitická revoluce, hradiště
- 11. století Přemyslovci – panské hrady, románské kostely, kláštery, osady zemědělců, obchodní cesty, obhospodařovaná půda
- Vrcholný středověk – hrady, kláštery, královská města – přeměna krajiny, tvrze, církevní statky, vesnice, ohrady na dobytek, první zahrady, pole a louky na vzestupu, les na ústupu
- Od 14. století rozvoj rybníkářství

Vývoj krajiny obecně

Renesance

- Rybníkářství
- Velkostatky, pivovarnictví, vinohradnictví
- Zámky, lovecké záměčky
- Zahrady a obory

Vývoj krajiny obecně

17.-19. století

- Záměrný vývoj od 17. století (dříve tvorba cest, kácení kvůli získání úrodné půdy..., ne prvoplánová tvorba krajiny)
- 3 zásadní období:
 - **baroko, klasicismus, přírodně – krajinářský styl**

Vývoj krajiny obecně

17.-19. století

Baroko – 17.- 1. pol. 18. století

- Zahrada formálního typu, pravidelnost, kontrasty v detailech
- Krajina - nekonečný, neomezený prostor, cesty se stromořadím, aleje do krajiny s ukončením drobnými stavbami, osázené hráze rybníků, přehlednost
- Optické zvětšení zahrady, propojení
- Výstavba venkovských panských usedlostí
- Základ české kulturní krajiny – spojení drobné sakrální architektury s krajinou (skupiny stromů, solitérní strom...) – ojedinělé ve světové tvorbě krajiny
- Důkaz kulturnosti a vztahu k přírodě / krajině

Vývoj krajiny obecně

17.–19. století

Klasicismus – 2. pol. 18. až počátek 19. století

- 2 rozdílné formy:
 - **Akademický chlad, racionalita** – staví se antické ruiny, chrámky, obelisky, později se z této formy vyvíjí empír, nejvíce ve Francii
 - **Volně pojatá anglická zahrada** – vliv Číny + filosofie Rousseaua, romantický zahradní výtvar – od této doby se používá slovo park
- Přírodní element, volná krajina
- Park v pravém slova smyslu až v krajinářském stylu
- Rozvoj myslivosti a lovectví – lovecké záměčky, myslivny
- Sklárny, hamry, pily, rozšiřování velkostatků

Vývoj krajiny obecně

17.–19. století

Přírodně-krajinářský styl – 19. století

- Rozklad feudálního řádu – přechod ke kapitalismu
- Krása nalezena v prostotě neporušené krajiny, návrat k přírodě
- Odpor proti barokní tvrdě architektonické zahradě
- 2 proudy
 - **Lancelot Brown** – poetické kompozice, kombinace pásů, skupin a volných ploch
 - **Ostatní angličtí architekti** – použití překvapujících prvků kompozice – čínské pagody, zříceniny, jeskyně, poustevny...
- Zdánlivý respekt k terénu
- Vytváří malebnost a půvabnost
- Kompozice různě barevných keřů, stromů, nepravidelné skupiny výsadeb, volné rozlehlé plochy trávníků

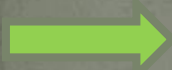

Vývoj krajiny obecně

17.–19. století

Přírodně-krajinářský styl – 19. století (pokračování)

- Vrchol – park okrasného statku – hospodářské pozemky jsou součástí parku, architekt Stephan Switzer označil jako Rural Gardening – jiné označení – **ornamented farm**

- Základem tohoto typu parku je statek s hospodářsky využívanou a současně záměrně komponovanou krajinou
- Důležité umístění výsadeb – nesmí docházet k zablokování výhledů, obecně jsou kopce zalesněny, údolí otevřená s loukami
- Důraz na vzhled, ekonomická výhodnost upozaděna
- Nejen ornamented farm, architektonizovaná krajina, krajina zahrnující ojedinělá technická díla, kulturně historicky významná krajina, kulturní krajina jako zázemí duchovních cílů

Vývoj krajiny obecně

19. a 20. století

- V Čechách je toto období největším rozkvětem parkové (i zahradní) tvorby
- Většina pravidelných zahrad přetvořena na krajinářské parky
- 1837 – zákon o povinnosti vysazovat a udržovat stromořadí
- Selské baroko
- Od počátku 19. století výrazná těžba dřeva, úbytek lesních ploch
- Od poloviny 19. století vliv železnice na krajinu
- 50. léta 20. století – kolektivizace zemědělství – liniové stavby, regulace vodních toků, meliorace

Historické stopy vývoje krajiny

- Terénní průzkumy
- Archivní průzkumy
- Vojenská mapování
- Müllerova mapa 1720 (vydání 1790)
- I. vojenské mapování 1764–1768 (kulturní barokní krajina)
- II. vojenské mapování 1836–1852 (rozvoj intenzivních forem zemědělství, maximum orné půdy, minimum lesa)
- III. vojenské mapování 1876–1878 (Morava), 1877–1880 (Čechy)
- Stabilní katastr

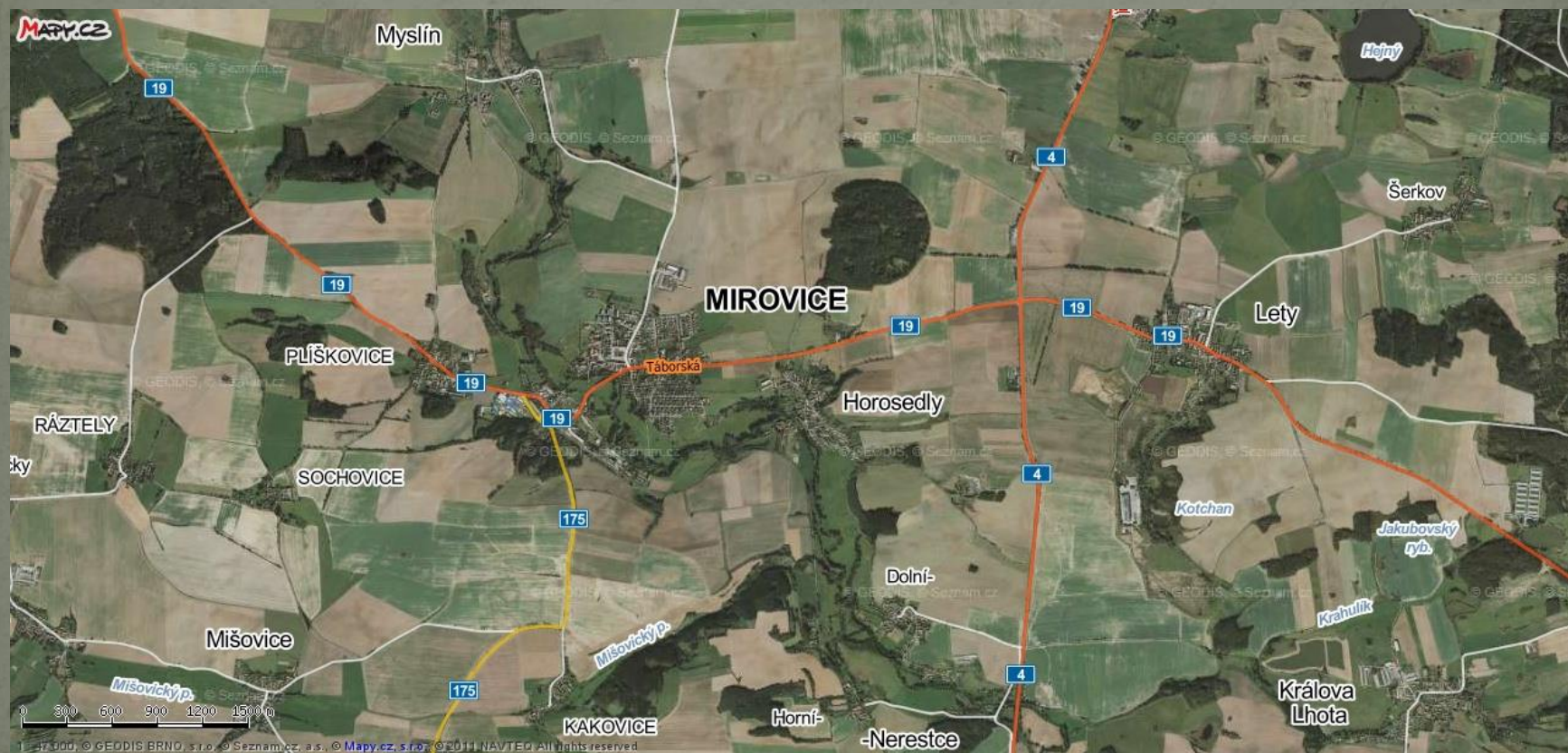
Historické stopy vývoje krajiny

Historická mapa Mirovicko – II. vojenské mapování

Historické stopy vývoje krajiny

Letecká mapa Mirovicko

Modelový příklad vývoje krajiny

Krajinný komplex Štěkeňsko

- Ornamented farm
- Esteticky komponovaná a zároveň zemědělsky využívaná krajina
- Jádrem komplexu je zámek s anglickým parkem
- Park – reprezentativní prostor, vycházky, výhledy do krajiny, pěstování exotických dřevin
- Aleje – geometricky formovaly krajinu, hospodářsky využívaný prostor s estetickou funkcí – severní břeh Otavy
- Nepravidelný systém kombinace lesů, polí a rybníků s romantickým výrazem – jižní břeh Otavy – hospodářská funkce, lov, chov ryb
- Výhledy nadobjektového významu, výhledy a průhledy v rámci komplexu

Modelový příklad vývoje krajiny

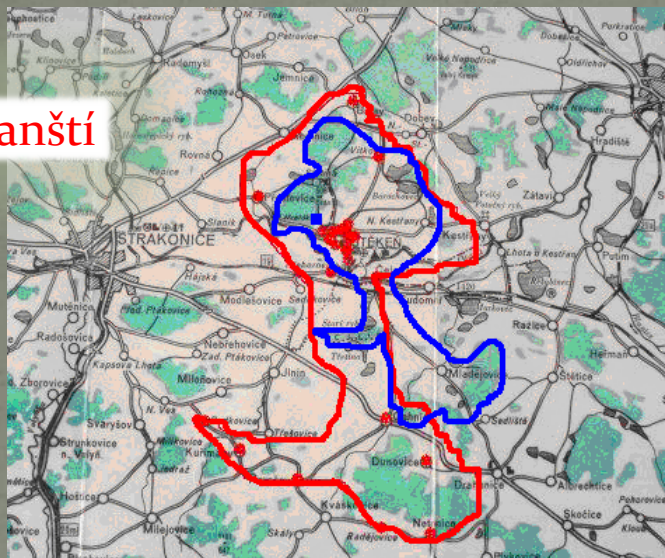
- 1318–1320 první majitel Štěkně Bušek (Bašek) ze Štěkně, dále
- 5 zásadních rodů – vliv na architekturu a na krajinu:
 - **Kavkové z Říčan (Říčanští)** – 1412–1610 – vrcholně středověkou tvrz přebudovali na goticko-renesanční hrádek
 - **Malovcové** – sice doba úpadku, ale možný vliv Hluboké
 - **Losinthalové:**
 - 1665 výstavba zámku Jan Antonín Losy – barokní podoba
 - 1670 – výstavba kostela sv. Mikuláše
 - 1775 – úprava zahrady – barokní podoba
 - **Windischgrätzové** – přestavba zámku – klasicistní:
 - Josef Mikuláš Windischgrätz, parkové úpravy na přelomu 18. a 19. století a dále hlavně v 2. polovině 19. století
- 1922 – Řád Anglických panen

Modelový příklad vývoje krajiny

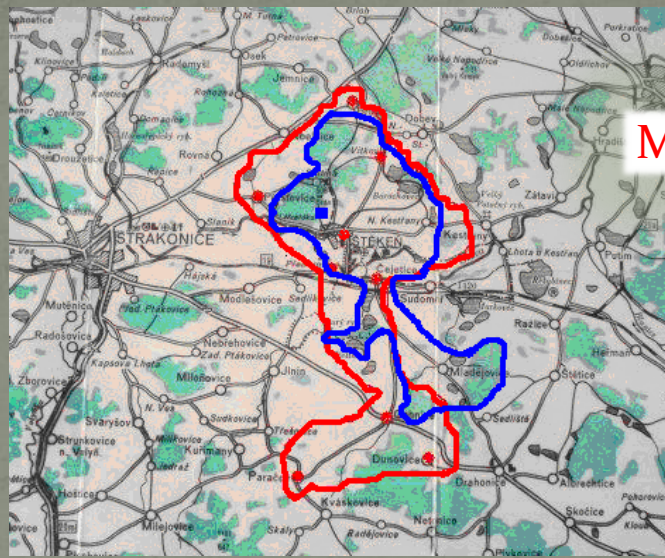
- **Kavkové z Říčan** (Říčanští) – 1412–1610 – základ panství spojení Štěkně a Cehnic, období husitství – nestabilní, později rozkvět, statut městyse pro Štěkeň
- **Malovcové** – 1612–1621 – stále jádro Štěkeň – Cehnice, špatná hospodářská situace, doba kolem Bílé hory, silný úpadek během Třicetileté války
- **Losinthalové** – 1648–1781 – obnova panství, výstavba za Jana Antonína, další velký rozvoj za Adama Filipa (1721–1781) – rozvoj panství, úpravy zahrady a úprava celého areálu, základ panství Štěkeň – Cehnice – Mladějovice, Cehnice pozvolna ustupují
- **Windischgrätzové** – 1784–1922 – přestavba zámku Josef Mikuláš (1784–1802), úprava krajiny Alfred Kandid (1802–1862), jádro panství Štěkeň – Mladějovice

Modelový příklad vývoje krajiny

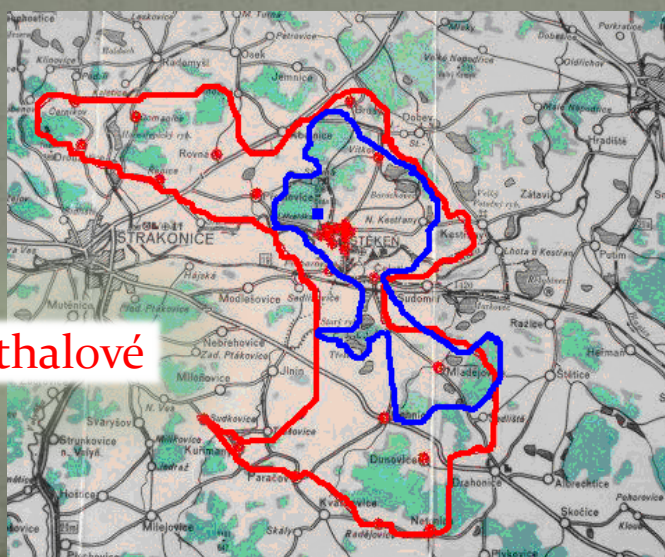
Říčanští

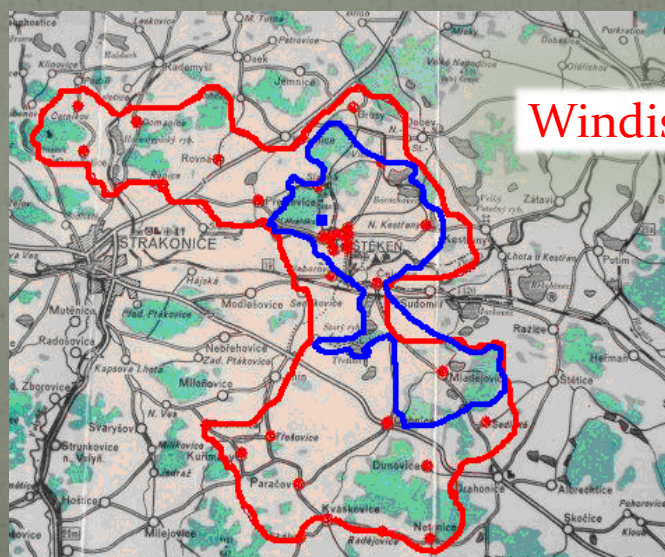
Malovcové

Losinthalové

Windischgrätzové

Modelový příklad vývoje krajiny

- Tvorba zcela nové krajiny
- Geometricky strukturovaná na sever od řeky Otavy
- Romantická s remízou na jih od řeky Otavy
- Jádrem krajinného souboru tvoří zámek s parkem situovaným na skalnatém návrší
- Spolu s kostelem sv. Mikuláše tvoří dominantní celek v panoramatu obce a celého krajinného komplexu
- Zámecký areál je dále rozvinut okolní krajinou, jsou propojeny vzájemnými vazbami
- Výměra asi 20 km², nadmořská výška mezi 375 m n.m. (Otava) a 422 m n.m. (háj Číšť)
- Severovýchodně přiléhá areál Žižkova bojiště

Modelový příklad vývoje krajiny

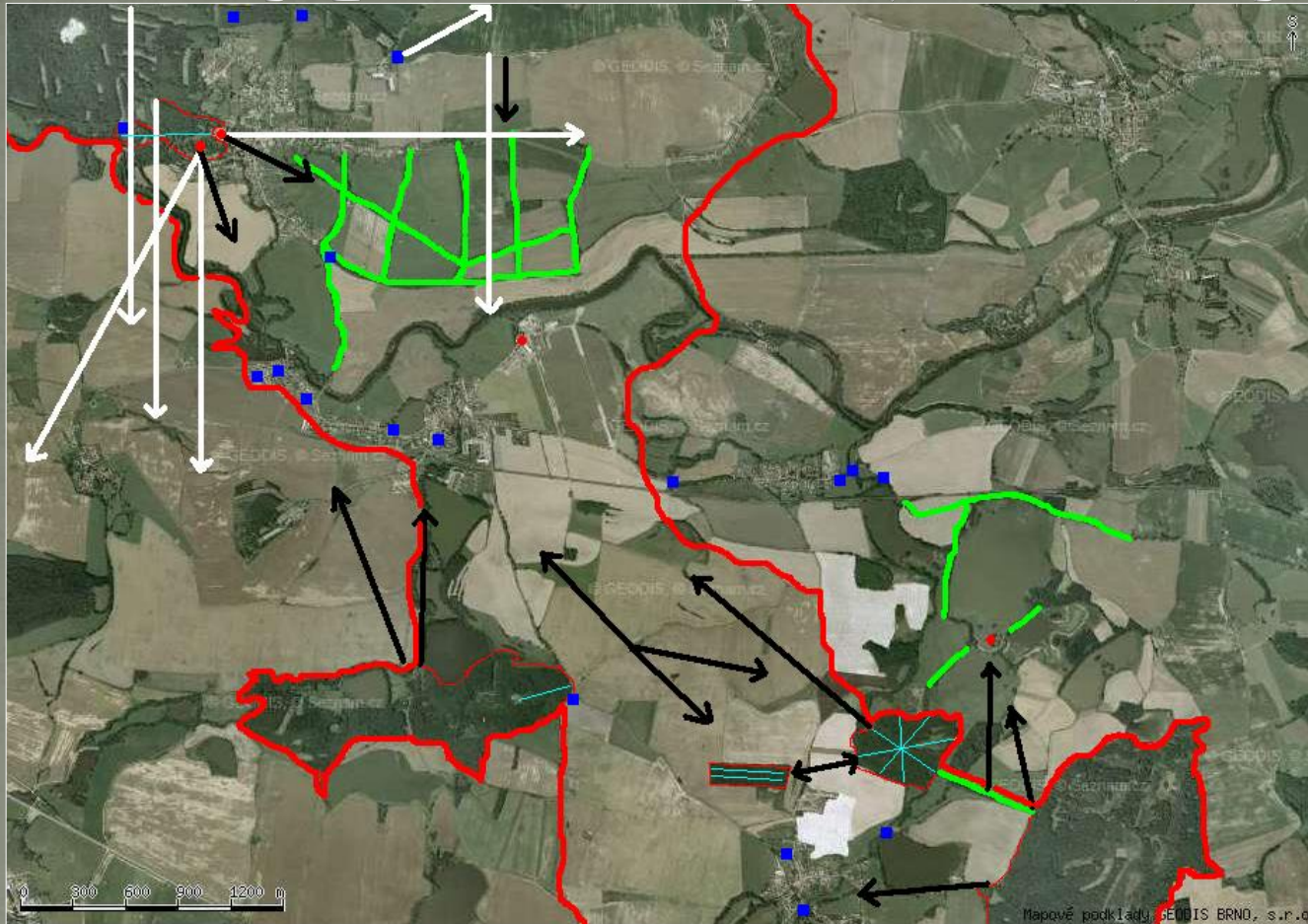

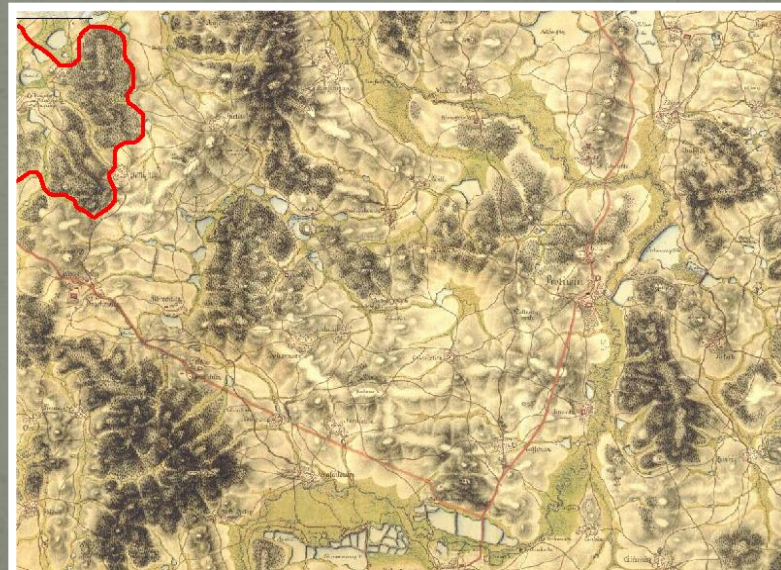
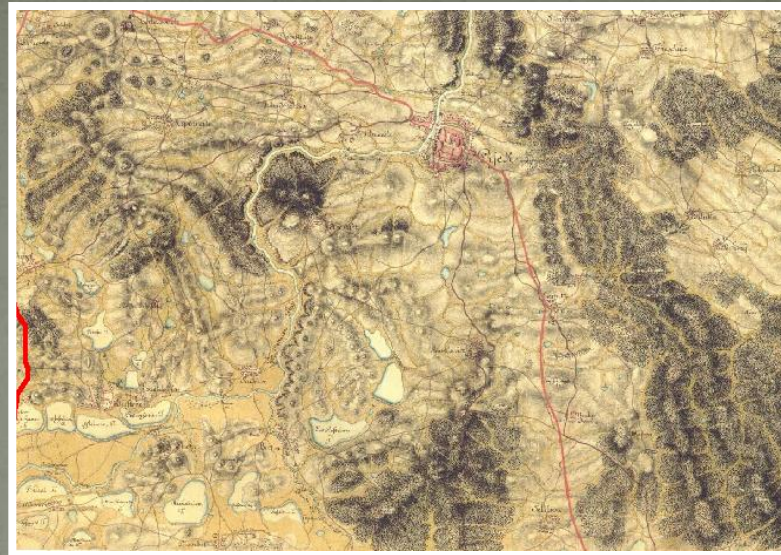
Schéma znázornění výhledů v krajinném komplexu, současně dokumentace polohy zásadních prvků komponované krajiny, **červeně** označeno řešené území krajinného komplexu, zobrazení drobné sakrální architektury, bílé šipky – výhledy do krajiny - dálkové, černé šipky – výhledy v měřítku řešeného krajinného komplexu.

Podklad: Letecká mapa, mapové podklady Geodis Brno, s.r.o.

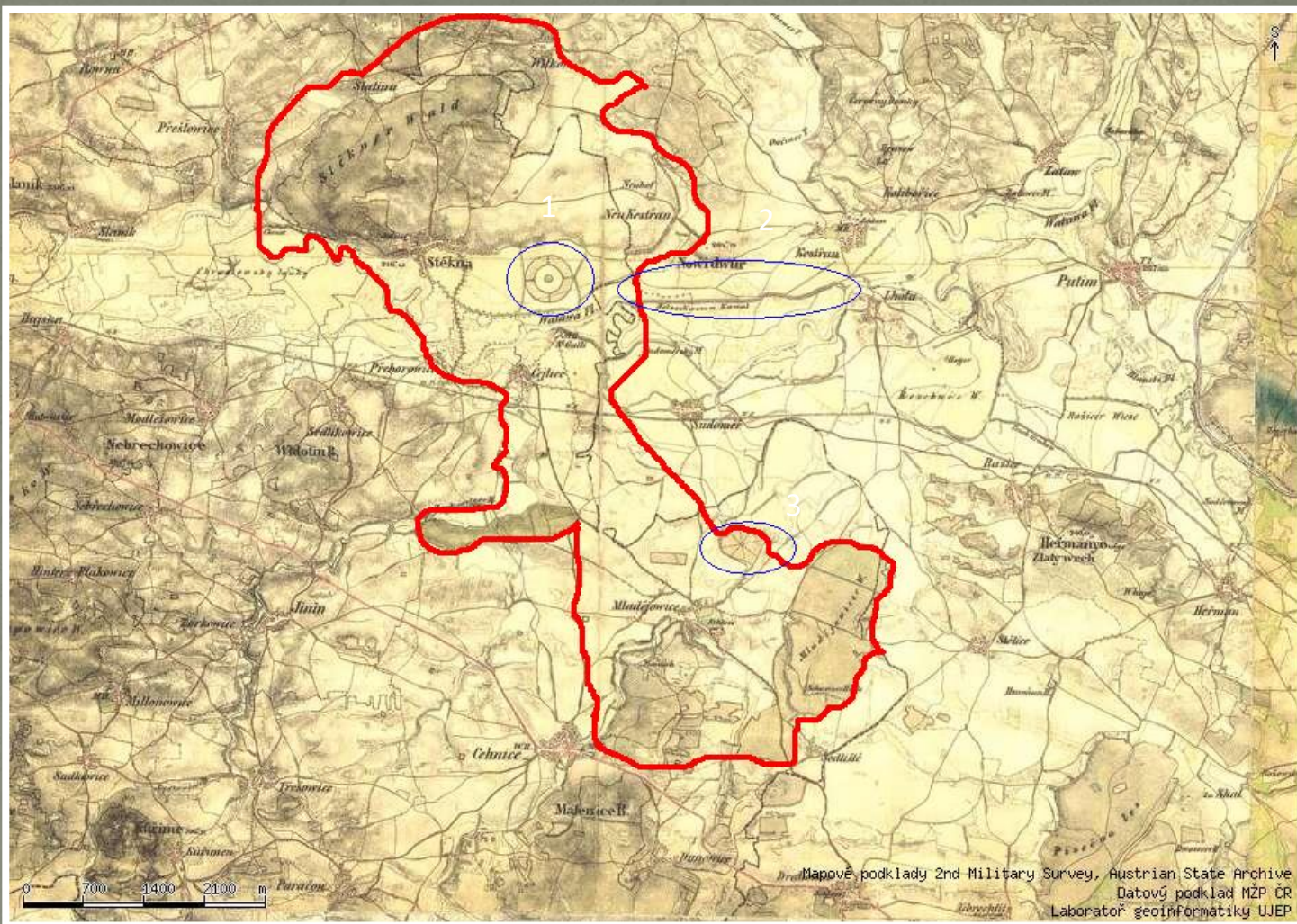
Müllerova mapa – červeně naznačeno řešené území krajinného komplexu,
 modře – dominantní soustavy rybníků.

Podklad: www.geolab.cz

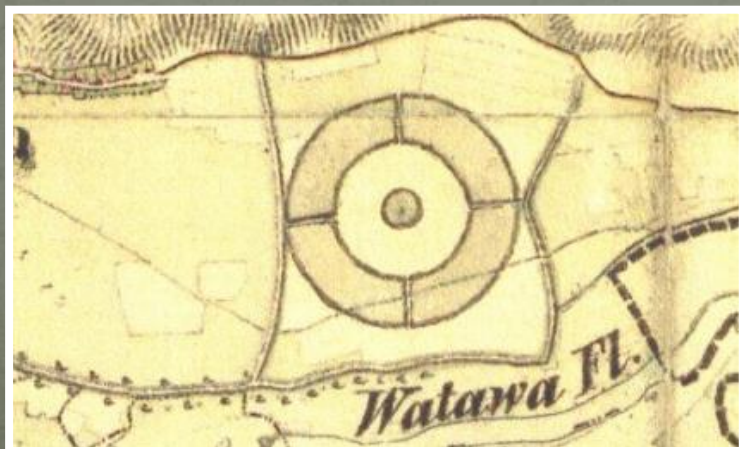
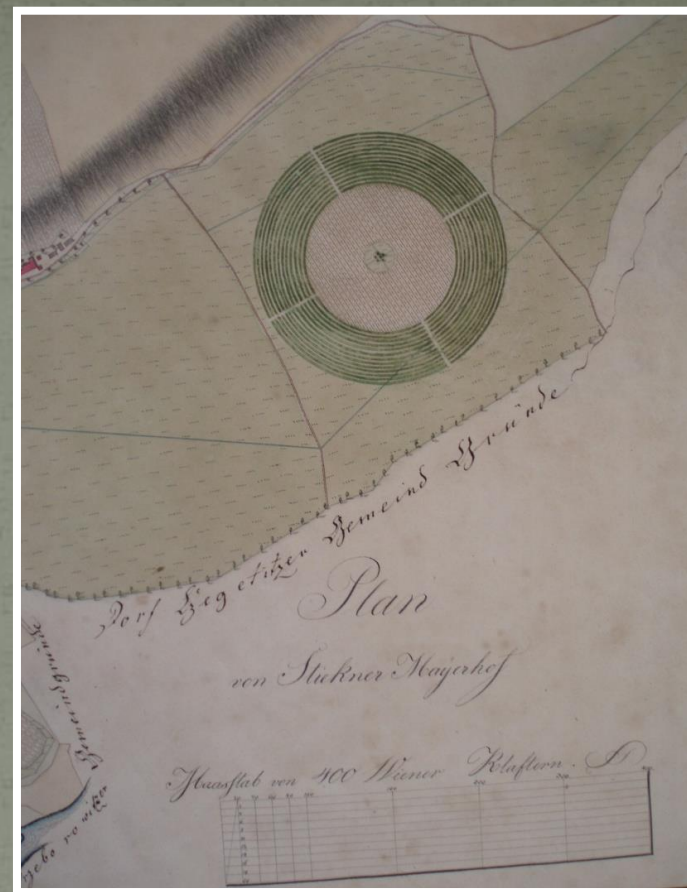
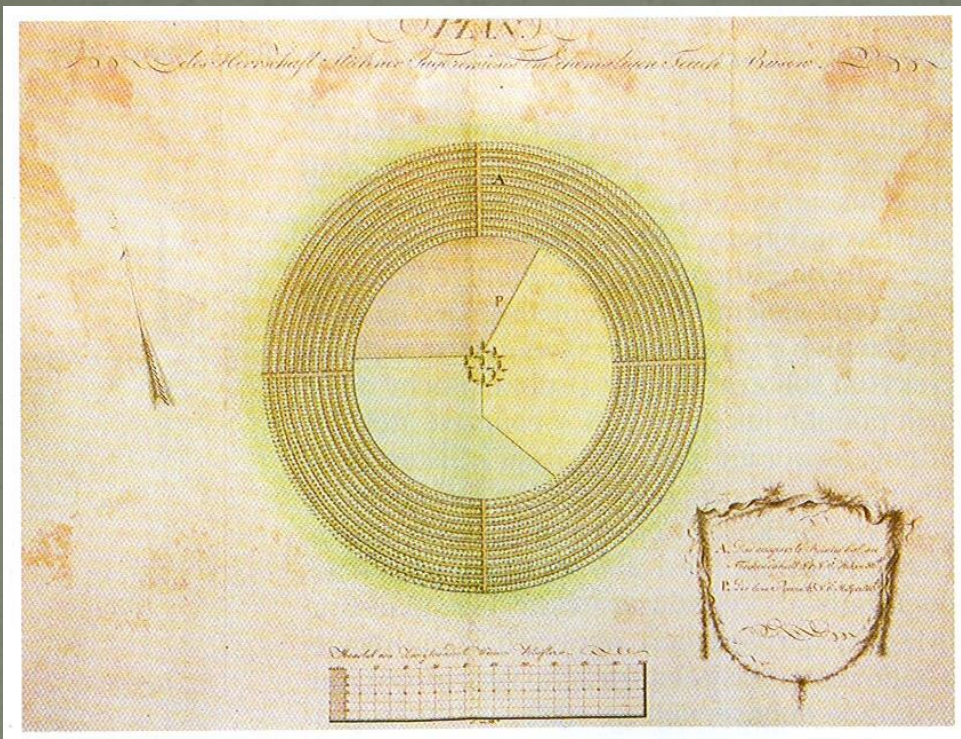

Mapa I. vojenské mapování – červeně naznačeno řešené území krajinného komplexu, v tomto období dominantní soustava rybníků Štěkeň – Kestřany (1), překračující hranici řešeného krajinného komplexu.

Podklad: www.geolab.cz

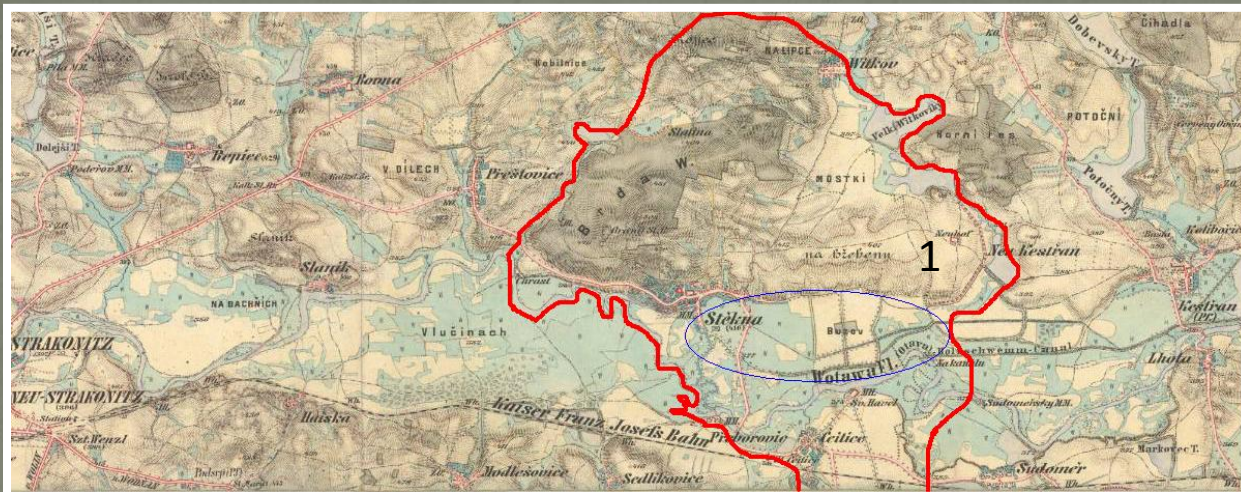
Mapa II. vojenského mapování – červeně naznačeno řešené území krajinného komplexu, v tomto období dominantní kruhový remíz východně od Štěkne (1), přímý kanál Rechle – Kestřany (2), bažantnice (3)

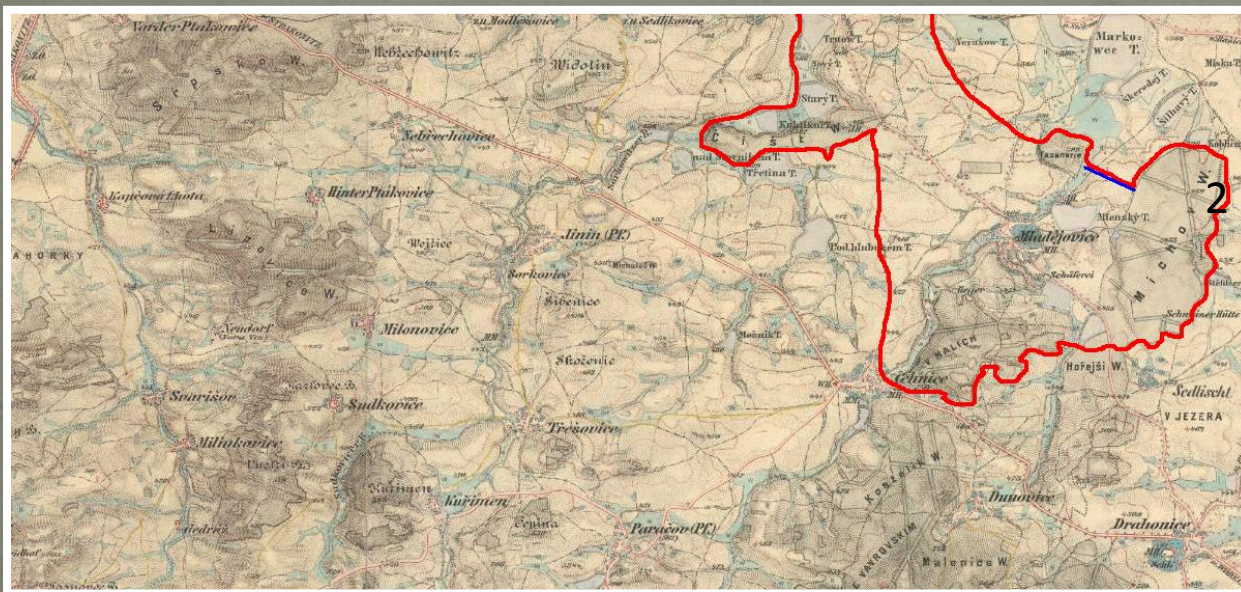
Plán vrchnostenského štěkeňského loveckého remízu
v bývalém rybníku Busov od J. Ackermanna, *Státní oblastní archiv Plzeň, bez datace* (vlevo nahoře)

Detail remízu – Plán pozemků dvora Štěkeň z roku 1826 od O. Randé, *Státní oblastní archiv Plzeň, pracoviště Klatovy* (vpravo)

Detail remízu – Mapa II. vojenského mapování, *www.mapy.cz* (vlevo dole)

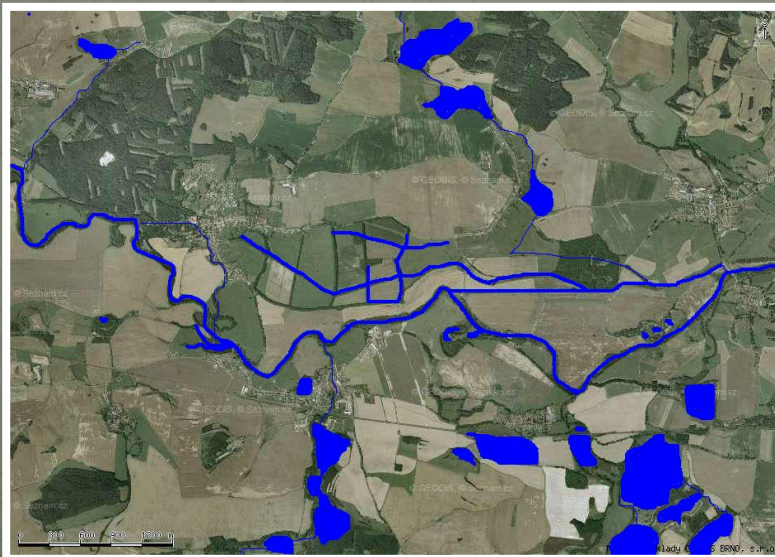
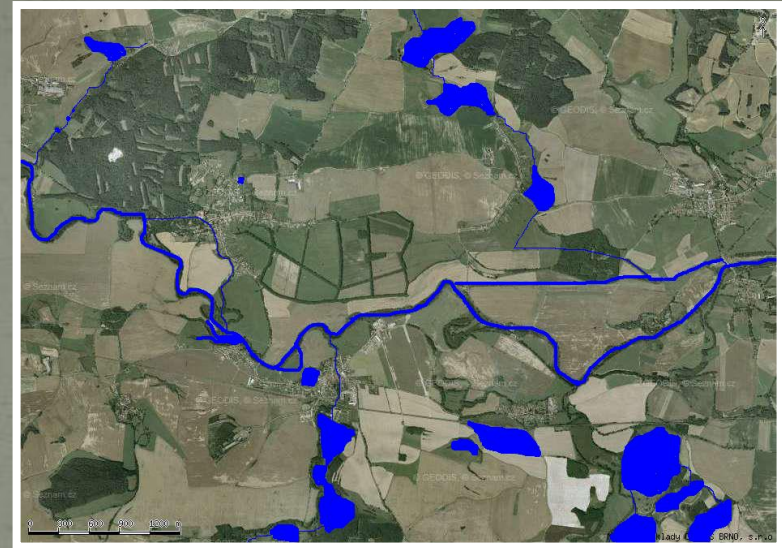
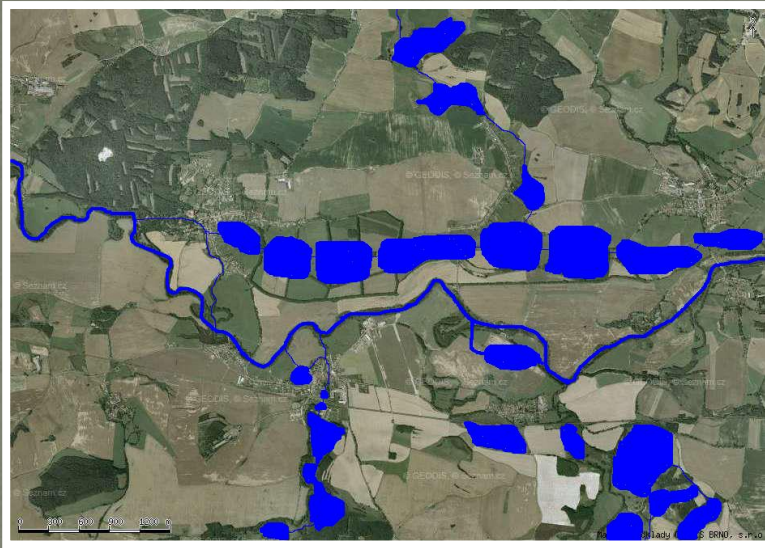

Mapa III. vojenského mapování – červeně naznačeno řešené území krajinného komplexu, v tomto období dominantní dubové aleje (1), alej spojující bažantnici s oborou (2).

Podklad:
www.geolab.cz

Modelový příklad vývoje krajiny

**Soubor schémat vývoje vodních toků,
ploch a prvků:**

během I. vojenského mapování (vlevo
nahore);

během II. vojenského mapování (vpravo
nahore);

během III. vojenského mapování – stav
shodný s dnešní situací (vlevo dole).

Podklad: letecká mapa – mapové podklady Geodis Brno, s.r.o.

Modelový příklad vývoje krajiny

- Zásadní je celková kompozice krajiny a spojení relativně diferencovaných prvků do kompaktního celku
- Spojení krajiny s architekturou
- Hospodářský komplex s rostlinnou výrobou, rybochovem, produkcí masa a mléka – ekonomická funkce – zisk peněz – zdroj pro kompozici krajiny
- Nedochozelo k převratným terénním modelacím – spíše dokonalé využití možností stávajícího terénu
- Kompozice okrasného statku
- Kontrast kompozice jižního a severního břehu řeky Otavy
- Pokora k estetické funkci krajiny

Současnost

- nekoncepčnost
- neuspořádanost
- ekonomika vítězí nad estetikou
- snaha o jedinečnost za všech okolností
- zeleň často na okraji zájmu
- neopatrné použití exotických dřevin

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ